

De voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	PO/KB-01/40186		9 oktober 2001
Onderwerp		Doorkiesnummer	
ontwerpwedstrijd en 'initiatiefrijke scholen'			

Met deze brief informeren wij over de stand van zaken rond de ontwerpwedstrijd ('Onderwijs in de kennissamenleving') en de initiatiefrijke scholen. Aanleiding voor deze brief is de conferentie 'Ruimte voor initiatief' die op 9 oktober 2001 plaatsvindt in Den Haag. Deze conferentie is een resultaat van de verdere uitwerking van de onderwijsbeleidsbrief 'Onderwijs in stelling: kracht en creativiteit voor de kennissamenleving'. Hierin hebben wij aangegeven hoe het onderwijs versterkt kan worden door de scholen beter in positie te brengen.

Het toekomstperspectief dat in de onderwijsbeleidsbrief wordt geschetst is de school als een professionele en lerende organisatie die - binnen een aantal van overheidswege gestelde kaders - verantwoordelijkheid draagt voor de onderwijskundige inrichting, het personeelsbeleid en de relatie met de omgeving. Scholen moeten hiervoor, meer dan nu, ruimte krijgen. Meer beleidsruimte leidt tot meer variëteit. Hierdoor wordt 'onderwijs op maat' gerealiseerd en kunnen scholen leerlingen optimale ontwikkelingskansen bieden. De rijksoverheid geeft inhoudelijk richting op hoofdlijnen. Ze blijft uiteraard aanspreekbaar op het scheppen van voorwaarden en garanties voor kwaliteit, toegankelijkheid en variëteit.

In de brief aan de Tweede Kamer van 23 januari 2001 (PO/KB/01/2147) hebben wij aangegeven dat de uitgangspunten,

zoals verwoord in de onderwijsbeleidsbrief, in samenspraak met de scholen, onderwijsorganisaties en andere betrokkenen zouden worden uitgewerkt. Dit heeft voor het primair en voortgezet onderwijs langs de volgende lijnen gestalte gekregen:

1. in een ontwerpwedstrijd is de samenleving opgeroepen om creatieve voorstellen in te dienen voor de toekomst van het onderwijs;
2. met de initiatiefrijke scholen zijn nieuwe mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering en gewenste beleidsruimte in kaart gebracht;
3. 'Onderwijs in stelling' is onderwerp geweest van open debatten in het land;
4. met de onderwijsorganisaties is, in het kader van de totstandkoming van de gezamenlijke strategische beleidsagenda, intensief gesproken over hetgeen noodzakelijk is om de uitgangspunten van de onderwijsbeleidsbrief te realiseren;
5. op de site www.onderwijsdebat.nl zijn in 'virtuele debatten' verschillende thema's uit de onderwijsbeleidsbrief aan de orde gesteld.

In deze brief gaan wij in op de resultaten die de eerste twee activiteiten hebben opgeleverd en die voor het voetlicht worden gebracht in de conferentie 'Ruimte voor initiatief'.

Ontwerpwedstrijd

De ontwerpwedstrijd nodigde iedereen die zich bij het onderwijs betrokken voelt, uit om ideeën in te sturen. Dit resulteerde in een breed scala aan inzenders: scholen, instellingen en adviesbureaus, maar ook (gepensioneerde) leerkrachten, leerlingen en particulieren. Doel van de ontwerpwedstrijd was om innovatieve plannen te genereren voor de toekomst van het onderwijs, vooral vanuit het perspectief van de school. De wedstrijd kende twee ronden. In de eerste ronde heeft de jury, onder leiding van oud-minister Winsemius, uit 433 inzendingen twintig ideeën geselecteerd. De inzenders daarvan kregen tot 1 augustus 2001 de tijd om met financiële steun van OCenW hun idee verder uit te werken. In de tweede ronde heeft de jury uit deze inzendingen vijf winnaars gekozen. Ook heeft ze twee eervolle vermeldingen toegekend. De vijf winnaars, waarvan de namen publiekelijk bekend worden gemaakt op de conferentie, zullen met steun van het ministerie van OCenW hun ideeën vertalen naar de onderwijspraktijk.

Op de website www.onderwijsdebat.nl zijn de meeste inzendingen te bekijken. Er zijn didactische modellen; ideeën voor het toepassen van ICT; 'good practices' van personeelsbeleid en nieuwe manieren van denken en handelen voor leraren, schoolleiders en bestuurders.

Wij zijn tevreden met de inspirerende resultaten van de ontwerpwedstrijd. Er is veel creativiteit in het onderwijs en in andere sectoren. Deze creativiteit is door de ontwerpwedstrijd optimaal benut. De inzendingen zijn een impuls in het denken over het onderwijs van de toekomst. Ze zullen betrokken worden bij de relevante beleidsdossiers. De 5 winnende ontwerpen zijn divers van karakter, maar bieden alle 5 bruikbare en realiseerbare voorstellen voor onderwijsbeleid. De innovatieve kracht van deze voorstellen is groot, terwijl zij tegelijkertijd op voldoende draagvlak kunnen rekenen. Meer informatie over de ontwerpwedstrijd staat in het juryrapport dat u als bijlage bij deze brief ontvangt. Hierin staat ook een beschrijving van de genomineerde en winnende ontwerpen.

Initiatiefrijke scholen

Het project 'initiatiefrijke scholen' kent zijn oorsprong in de begrotingsbehandeling 2001 toen de Tweede Kamer heeft gevraagd de scholen zelf nadrukkelijker te betrekken bij de de vormgeving van het onderwijsbeleid. De 'initiatiefrijke scholen' zijn 33 scholen uit het primair en voortgezet onderwijs die in direct overleg met OCenW hun ideeën over onderwijs hebben uitgewerkt. De selectie van de scholen heeft in januari 2001 plaatsgevonden op voordracht van de besturenorganisaties en de schoolleidersorganisaties in het primair en voortgezet onderwijs. Hierbij is rekening gehouden met spreiding naar regio, denominatie, breed/smalle en klein/groot. Daardoor heeft een dwarsdoorsnede van de scholen in het primair en voortgezet onderwijs deelgenomen.

In gesprekken en thematische bijeenkomsten hebben de initiatiefrijke scholen hun uitdagingen in kaart gebracht, evenals de wijze waarop de rijksoverheid hun positie kan verbeteren om die uitdagingen aan te gaan. Wij hebben enthousiast kennis genomen van de inbreng van de initiatiefrijke scholen. De gesprekken en bijeenkomsten met de scholen hebben veel ideeën voor meer ruimte opgeleverd, die kunnen worden onderscheiden naar drie hoofdthema's:

- onderwijskundige inrichting;
- personeelsbeleid;
- bekostiging.

In de notitie 'Kwaliteit aan de basis', die begin juli naar de Tweede Kamer is gestuurd (Tweede Kamer, 27.400 VIII, nr. 92), hebben deze ideeën hun neerslag gekregen. In deze notitie staan mede vanuit de initiatiefrijke scholen aangedragen, concrete voorstellen om scholen meer ruimte te geven hun eigen onderwijskundig, financieel en personeelsbeleid te voeren. In

de notitie wordt voor ieder hoofdthema (onderwijskundige inrichting, personeelsbeleid, bekostiging) een streefdoel geschetst voor de langere termijn. Ook worden aparte stappen voor de korte termijn aangekondigd. Tegelijkertijd met het verschijnen van deze notitie hebben wij afspraken gemaakt met de onderwijsorganisaties over een gezamenlijke beleidsagenda voor de toekomst van het funderend onderwijs een een daarvoor noodzakelijke vernieuwing van de overlegstructuur. Deze afspraken zijn de Tweede Kamer toegezonden per brief van 4 juli 2001 (VO/BJA/01/28178).

Vervolg

De initiatiefrijke scholen zullen ruimte en middelen krijgen hun voorstellen in de praktijk te realiseren. Dit najaar nog zullen wij een aantal pionierprojecten starten voor het primair en voortgezet onderwijs. Het zijn projecten op het terrein van onderwijskundige inrichting, personeelsbeleid en bekostiging. Hierin zullen de scholen pionieren met meer ruimte om 'onderwijs van kwaliteit' te realiseren. Het gaat hier om concrete en praktische projecten waarmee nieuwe stappen worden gezet op de volgende terreinen:

In het primair onderwijs:

1. Lumpsumfinanciering
2. Integratie onderwijs en welzijn in de brede school
3. Medezeggenschap
4. Functiedifferentiatie

In het primair én het voortgezet onderwijs:

1. Overgang primair-voortgezet onderwijs
2. Opleiden in de school

In het voortgezet onderwijs:

1. Modernisering vmbo
2. Onderbouw: basisvorming
3. Vernieuwing in de Tweede fase
4. Flexibele examinering

Mogelijk worden nog andere projecten toegevoegd. In de projecten zijn scholen en departement samen verantwoordelijk voor het realiseren van resultaten, en het vertalen daarvan naar de landelijke beleidsontwikkeling en de onderwijspraktijk van andere scholen. De initiatiefrijke scholen fungeren hier als pioniers, waarbij de opgedane ervaring zal worden benut bij de verbreding naar andere scholen. De te ontwikkelen pionierprojecten met betrekking tot de basisvorming en de tweede fase zullen parallel lopen aan de landelijke beleidsontwikkeling. De inhoud en vorm van deze projecten is mede afhankelijk van deze beleidsontwikkeling. Tegelijkertijd zullen de projecten van de scholen beleidsontwikkeling rond

deze thema's beïnvloeden. Wij zullen de Tweede Kamer medio 2002 informeren over de verdere ontwikkeling van de pionierprojecten.

Werkwijze

De wijze waarop de gedachten uit de onderwijsbeleidsbrief zijn getoetst en verder ontwikkeld, zijn vruchtbaar gebleken. De interactieve beleidsontwikkeling gebruikt de creativiteit die binnen het onderwijs en de samenleving beschikbaar is. De symbiose tussen de activiteiten heeft een meerwaarde: ideeën uit de ontwerpwedstrijd en van de initiatiefrijke scholen zijn bijvoorbeeld ingebracht in het overleg met de onderwijsorganisaties. Bij het perspectief van een rijksoverheid die op hoofdlijnen richting geeft, passen deze vormen van beleidsontwikkeling uitstekend. Een directe interactie tussen scholen en het departement leidt tot beleidsvoorstellen die beter aansluiten bij de wensen en prioriteiten van de direct betrokkenen. Het gezichtspunt van de school komt hierdoor, sterker dan in het verleden, op de beleidsagenda. Voorstellen voor andere modellen en praktijken, zoals gedaan in de ontwerpwedstrijd, leveren nieuwe en creatieve inzichten op. Wij zullen daarom in de toekomst, naast de bestaande overlegcircuits, vaker en intensiever met het onderwijsveld en de samenleving tot directe interactie komen in beleidstrajecten.

Het starten van projecten waarin gepioneerd wordt met meer beleidsruimte past in onze wens open te staan voor een veelheid aan inzichten en experimenten. Wij willen ruimte maken voor dergelijke experimenten en daarbij accepteren dat er verschillende inzichten zijn over wat 'goed onderwijs' is. De wens 'onderwijs op maat' te realiseren vraagt om een open houding voor de inbreng van scholen. De scholen krijgen door de pionierprojecten meer ruimte en een directe invloed op de vormgeving van het beleid.

Wij hebben er veel vertrouwen in dat hiermee voor zowel de onderwijssector als voor leerlingen en ouders gunstige resultaten worden bereikt.

De minister van Onderwijs,
Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen,

De staatsecretaris van
Cultuur en Wetenschappen,

drs. L.H.L.M.A Hermans

drs. K.Y.I.J. Adelmund